

Bijlage 2

Toelichting op uitspraak CRvB Algemeen gebruikelijke voorzieningen

Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo 2015)

In de memorie van toelichting bij artikel 2.3.5, derde lid, van de wet (Kamerstukken II 2013-14, 33 841, nr. 3, p. 148) is opgemerkt dat de maatwerkvoorziening nadrukkelijk een hekkensluiter is:

“Alleen wanneer iemand echt niet zelf of met hulp van zijn omgeving in staat is tot zelfredzaamheid of participatie en ook een algemene voorziening geen uitkomst biedt, is er een rol voor het college. Dat is niet het geval wanneer het gaat om diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen of andere maatregelen die naar hun aard gebruikelijk zijn (fiets, schoonmaakmiddelen, wandelstok, eenvoudige rollator).”

Uitspraak Centrale Raad van Beroep (CRvB)

Op 20 november 2019 heeft de CRvB een belangrijke uitspraak over algemeen gebruikelijke voorzieningen gedaan (zie CRvB 20-11-2019, nr. 18/3544 WMO15) waarin een meer objectieve invulling wordt gegeven aan de vraag of iets algemeen gebruikelijk is. De CRvB geeft aan dat een voorziening algemeen gebruikelijk is als deze:

- niet specifiek bedoeld is voor personen met een beperking;
- daadwerkelijk beschikbaar is;
- een passende bijdrage levert aan het realiseren van zelfredzaamheid of participatie en;
- financieel kan worden gedragen met een inkomen op minimumniveau.

Vooraf het laatste criterium is nieuw. Gemeenten moeten nu gaan toetsen of de voorziening financieel gedragen kan worden door iemand met een minimuminkomen, ongeacht of de betreffende cliënt zelf een minimuminkomen ontvangt. De Wmo 2015 biedt geen grondslag om extra vermogens- en inkomensvoorwaarden te stellen aan de verstrekking van een maatwerkvoorziening, naast de mogelijkheid om een bijdrage op te leggen als bedoeld in artikel 2.1.4 Wmo 2015 (de eigen bijdrage).

Gevolgen uitspraak en afwegingen

De uitspraak roept de vraag op wat precies allemaal draagbaar is met een inkomen op bijstandsniveau. Is een wandbeugel (verkrijgbaar tussen € 8,50 en € 40), een rollator (€ 45 - € 920) of verhoogd toilet (€ 109 - € 350) financieel draagbaar met een dergelijk inkomen? En is een elektrische fiets of scootmobiel (€ 700 - € 4.000) of een sta-op-stoel (€ 290 - € 3.700) dan ook financieel draagbaar met het minimuminkomen?

Er is advies aan Schulink en de VNG gevraagd. Schulink had al een reactie op de uitspraak geplaatst op hun nieuwssite. Via e-mail hebben zij onze vragen beantwoord over wat dan nog financieel draagbaar is. Volgens Schulink is de verwachting niet dat de CRvB de eerdere jurisprudentie over elektrische fietsen overboord gaat zetten. Dat zou dan betekenen dat voorzieningen tot ongeveer € 1.500,- draagbaar worden geacht met een minimuminkomen. Maar dit is slechts een verwachting; er moet worden afgewacht hoe de jurisprudentie zich op dit punt verder zal gaan ontwikkelen.

De VNG adviseert het bedrag van € 1.500 niet in de verordening zelf op te nemen, aangezien het geen absolute afwijzingsgrond is. Als een voorziening voor een cliënt prettig is om over te beschikken, maar niet noodzakelijk, hoeft de gemeente deze voorziening niet te verstrekken.

Bijkomend gevolg van de uitspraak voor woningaanpassingen (bij huiseigenaren) is dat de gemeente niet meer mag stellen dat een aanpassing bij een badkamer of keuken die bijvoorbeeld 30 jaar oud is, algemeen gebruikelijk is. Een badkameraanpassing kan immers niet met een minimuminkomen betaald worden. De afschrijvingstermijnen in combinatie met hetgeen de gemeente vergoedt, vervallen daarmee.

Toen en nu

Eerder werd steeds het volgende aangehouden: als iemand aangeeft een algemeen gebruikelijke voorziening niet te kunnen betalen, moest de gemeente de financiële draagbaarheid toetsen: kan deze individuele cliënt de voorziening betalen? Dit gold ook bij situaties waarbij een cliënt gebruik maakte van een algemene voorziening en daarvoor een eigen bijdrage moest betalen en aangaf dat niet te kunnen. In de eerste versie van de verordening 2020 was een grens van 110% van het bijstandsinkomen opgenomen (zoals ook bij de bijzondere bijstand geldt), om aan te geven wanneer een voorziening betaald zou moeten kunnen worden.

Nu heeft de CRvB dus definitief bepaald dat de gemeente niets toetst, maar aan de voorkant eigenlijk moet bepalen welke voorzieningen financieel draagbaar worden geacht met een minimuminkomen. Daarmee is de discussie over inkomen theoretisch klaar. Toch verwachten wij dat er situaties kunnen voorkomen waarbij het anders gaat zijn. Dat kan ook, want elke aanvraag wordt individueel beoordeeld.

Voorbeeld 1: er meldt zich iemand die door een acute situatie (een ongeval of hersenbloeding bijvoorbeeld) beperkt is geraakt en direct meerdere voorzieningen nodig heeft om te kunnen participeren, waarvan enkele (dure) algemeen gebruikelijke voorzieningen zijn. Dan kan – mits goed gemotiveerd - in dit specifieke geval alsnog besloten worden de aanschaf van de algemeen gebruikelijke voorzieningen toch vanuit de Wmo te vergoeden, omdat de kosten van alle voorzieningen tezamen te hoog oplopen.

Voorbeeld 2 (specifiek voor een standaard scooter): er meldt zich iemand die (bijna) dagelijks de scooter wenst te gebruiken. Hij geeft aan de scooter niet te kunnen betalen, omdat hij een uitkering heeft. Dat is dus het minimuminkomen. De conclusie is dan dat hij gebruik kan maken van de gratis scooterpool. Dan heeft hij weliswaar niet dagelijks een scooter tot zijn beschikking, maar het is ook niet zo dat hij nergens meer komt. In dit geval draagt de algemene voorziening in voldoende mate bij aan de participatie van de cliënt.

Voorbeeld 3 (specifiek voor een badkameraanpassing): er meldt zich iemand waarvan het bad vervangen moet worden door een inloopdouche vanwege een beperking. De badkamer is 30 jaar oud. Er wordt dan vanuit de Wmo een inloopdouche geplaatst die voldoet aan de behoefte van de cliënt en alles wordt netjes afgewerkt, maar er hoeft niet voldaan te worden aan de 'cosmetische' wensen van de cliënt.